

De wereld laat zich de laatste jaren niet van haar mooiste kant zien. Het klimaat verandert, het geopolitieke klimaat verslechtert minstens zo hard mee, en de wetenschap komt internationaal steeds meer onder druk te staan. Universiteiten en instituten worden hard geraakt door bezuinigingen. Onderzoeksprojecten vallen stil. Zorgvuldig verzamelde onderzoeksgegevens verdwijnen van websites. Onderzoekers worden ten onrechte van foute ideologieën beschuldigd, en er wordt geprobeerd om hen in een andere, écht foute ideologische mal te persen. Feiten worden voor meningen uitgemaakt.

Dit is het zevende jaar dat de Irispenning wordt uitgereikt, aan een instelling of persoon die jarenlang op excellente wijze wetenschap en samenleving met elkaar in contact heeft gebracht: die mensen heeft geïnformeerd en enthousiast gemaakt over wetenschappelijk onderzoek. En juist nu het zó belangrijk is om het brede publiek het belang van de wetenschap te laten zien, en om te blijven tonen hoe de wetenschap de samenleving op allerlei terreinen vooruithelpt, juist dít jaar kwam de jury van de Irispenning er niet uit.

Wie de Irispenning heeft gevolgd, weet dat de jury tot nu toe afwisselend een persoon en een instituut heeft bekroond en dat dit

jaar weer een persoon aan de beurt is. Was er dan geen persoon te vinden die aan het profiel voldeed? Nou, dat was het probleem niet zozeer. Het punt is: de jury vond er twee.

Twee mensen van rond de veertig die zulk vergelijkbaar werk doen dat als de jury er nu één zou kiezen, de ander over twee jaar vast buiten de boot zou vallen, want zo werkt dat: zo iemand ‘hebben we dan al gehad’. Het gaat om twee wetenschapsjournalisten die allebei na hun studie natuurkunde jarenlang onvermoeibaar en met aanstekelijk enthousiasme hun liefde voor wetenschappelijk onderzoek hebben uitgedragen, in podcasts, op sociale media en in verschillende televisieprogramma's, tot *Wie is de Mol* aan toe. En die daarmee ook jongeren bereiken – dat beviel de jury in het bijzonder. Kinderen van juryleden kennen deze mensen!

We hebben het natuurlijk over Anna Gimbrère (die daadwerkelijk de Mol was) en Diederik Jekel (die de Mol hād kunnen zijn).

De lijst populairwetenschappelijke activiteiten die ze hebben ontplooid is langer dan dit juryrapport kan zijn. Diederik Jekel werd bij het grote publiek bekend omdat hij vanaf 2010 regelmatig aanschoof bij *De Wereld Draait Door*, toen dat nog een onschuldig tv-programma leek. Vlak voor coronatijd begon hij wetenschapsnieuws

ook uit te leggen in *RTL Boulevard*, wat zeker in coronatijd zeer welkom was. Daarna maakte hij twee reeksen van zijn eigen tv-programma *Jekels Jacht*, waarin hij soms eeuwenoude experimenten uit de Nederlandse wetenschapsgeschiedenis exact probeerde na te doen. Ook maakte hij (met Daan Nieber) een podcast over kernenergie, liet hij op sociale media zien hoe ver je met een elektrische auto op vakantie kunt gaan, en maakt hij theatervoorstellingen over onder meer kunstmatige intelligentie.

Anna Gimbrère kwam in 2015 via *De Nationale Wetenschapsquiz* de televisiewereld binnen, werd natuurkundig expert bij het populairwetenschappelijke programma *Galileo* op RTL5, en daarna nog bij diverse andere tv-programma's. Haar eerste eigen programma was *De wilde ruimte*, waarin ze onder meer onderzocht welke eigenschappen astronauten moet hebben en hoe je het heelal zo ver mogelijk in kaart brengt. In haar serie *Anna's Brains* beantwoordde ze vragen van bekende Nederlanders; zo liet ze presentator Sosha Duysker surfen op lucht in plaats van water. Verder maakt ze met Tex de Wit en Stefan Pop de podcast *Zo, Opgelost*, waarin ze complexe problemen vrolijk oplossen. Het gaat dan om vragen als: wat is een goed seksleven, wat zijn PFAS en hoe maak ik mijn 35.000 keuzes per dag.

Die laatste aflevering gaat de jury nog even opnieuw beluisteren, dat zal de besluitvorming volgend jaar ten goede komen. Voor dit jaar zijn we Universiteiten van Nederland, NEMO Science Museum, Rijksmuseum Boerhaave, Teylers Museum en vooral de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen heel dankbaar dat ze dit jaar twee penningen en tweemaal het prijzengeld ter beschikking wilden stellen. Dankzij hen kunnen we de Irispenning 2025 uitreiken aan twee wetenschapscommunicatieve toptalenten: Anna Gimbrère en Diederik Jekel.

Jury Irispenning 2025

Linda Hovius (juryvoorzitter)

voorzitter Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen

Caspar van den Berg

voorzitter Universiteiten van Nederland

Marc de Beyer

directeur Teylers Museum

Ellen de Bruin

schrijver en redacteur NRC Handelsblad

Annelore Scholten

vml. interim directeur Rijksmuseum Boerhaave

Géke Roelink

directeur NEMO Science Museum